

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) გაანგარიშების მოკლე მეთოდოლოგია და პრაქტიკა საქართველოში

უცხოური ინვესტიციები იყოფა სამ კატეგორიად: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები (FDI), პორტფელის ინვესტიციები და სხვა ინვესტიციები.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ქვეყნის უმნიშვნელოვანესი ფინანსური ინსტრუმენტის - საგადასახდლო ბალანსის მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს. მისი გაანგარიშება საქართველოში ხორციელდება 1997 წლიდან საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (სსფ) მიერ შემუშავებული მეთოდოლოგიის „საგადასახდლო ბალანსის სახელმძღვანელო“ (სსფ, ვაშინგტონი, აშშ, 1993წ., მეხუთე გამოცემა), ხოლო 2009 წლიდან „საგადასახდლო ბალანსისა და საერთაშორისო საინვესტიციო პოზიციის სახელმძღვანელოს“ (სსფ, ვაშინგტონი, აშშ, 2008წ., მეექვსე გამოცემა) მიხედვით. გარდა აღნიშნული მეთოდოლოგიისა FDI-ის ზუსტი განსაზღვრის, პირდაპირი ინვესტირების საწარმოო კავშირების სწორად დადგენისათვის და ზუსტი გაანგარიშების წარმოებისათვის გამოიყენება ასევე „პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სტანდარტული განსაზღვრება“ (ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია, პარიზი, საფრანგეთი, 2008წ., მეოთხე გამოცემა), ასევე, სსფ-ის მიერ 2008 წლის დეკემბერში გამოცემული „კოორდინირებული პირდაპირი ინვესტიციების გამოკვლევის სახელმძღვანელო“.

FDI საერთაშორისო საინვესტიციო საქმიანობის კატეგორიაა, რომელიც გულისხმობს ერთი ქვეყნის რეზიდენტის მიერ სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე განლაგებულ საწარმოში წილის ფლობას და ამ საწარმოსთან დაკავშირებულ სხვადასხვა ეკონომიკური ხასიათის ოპერაციების წარმოებას. პირდაპირი ინვესტიციები მოიცავს არა მხოლოდ კაპიტალის ჩადების საწყის ოპერაციას, არამედ ყოველ შემდგომ ოპერაციას პირდაპირ ინვესტორსა და პირდაპირი ინვესტირების საწარმოს შორის.

პირდაპირია ინვესტორი, რომელიც ფლობს საწარმოს აქციების არანაკლებ 10 პროცენტს ან ასეთი მონაწილეობის ექვივალენტს. პირდაპირი ინვესტორის როლში შეიძლება გამოვიდნენ ფიზიკური პირები, კორპორირებული ან არაკორპორირებული კერძო და სახელმწიფო ორგანიზაციები.

FDI-ის ძირითად წყაროებს წარმოადგენს საქსტატის მიერ წარმოებული კვარტალური და წლიური პერიოდულობის სტატისტიკური გამოკვლევა საწარმოთა საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის შესახებ. გარდა ამისა, ინფორმაცია მიიღება საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროდან და ასევე აჭარის ა/რ-ის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროდან არარეზიდენტი სუბიექტების მიერ პრივატიზებული ობიექტების შესახებ. საქართველოს ეროვნული ბანკი აწარმოებს საქართველოს საფინანსო სფეროში, კერძოდ, კომერციულ ბანკებში, სადაზღვევო კომპანიებსა და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში განხორციელებული FDI-ის შესახებ ინფორმაციის შეგროვებას, დამუშავებას და ყოველკვარტალურად საქსტატისათვის მიწოდებას.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის შესახებ სტატისტიკური გამოკვლევა მოიცავს ეკონომიკურ სუბიექტებს საქართველოს ყველა რეგიონიდან (კონტროლირებად ტერიტორიებს). გამოსაკვლევ ობიექტთა შერჩევა ხორციელდება შემდეგი ძირითადი კრიტერიუმების მიხედვით:

- საწარმოს ჰყავს არარეზიდენტი დამფუძნებელი (მესაკუთრე);
- ახორციელებს ექსპორტ-იმპორტის ოპერაციებს;
- არარეზიდენტებისგან აქვს აღებული სესხი ან გაცემული მათზე;
- დეპოზიტები აქვს განთავსებული არარეზიდენტ ბანკებში;
- ფლობს არარეზიდენტი საწარმოს საწესდებო ან სააქციო კაპიტალის 10% და მეტს;
- არარეზიდენტებს უწევს ან მათგან იღებს მომსახურებას.

ყოველკვარტალურად ხორციელდება შერჩეულ საწარმოთა განახლება მათი საქმიანობისა და დამფუძნებელთა კლასიფიკაციის მიხედვით.

FDI-ის ძირითადი კომპონენტებია: სააქციო კაპიტალი, რეინვესტიცია და სავალო ვალდებულებები.

1997 წლიდან მონაცემები მუშავდება ინვესტორი ქვეყნების მიხედვით. 2007 წლიდან გამოკვლევის ინსტრუმენტარში შევიდა გარკვეული ცვლილებები, რამაც საშუალება მოგვცა მონაცემები დაგვემუშავებინა ეკონომიკის სექტორების ჭრილში, რასაც საფუძვლად უდევს საწარმოთა ძირითადი საქმიანობის სახე. მონაცემთა სხვადასხვა ინფორმაციული წყაროების საფუძველზე შესაძლებელია FDI-ის მონაცემთა გაანგარიშება ინფორმაციის წყაროების მიხედვით. 2009 წლიდან მონაცემები ხელმისაწვდომია რეგიონულ ჭრილში (დინამიკური მწკრივები მოცემულია 2007 წლიდან). 2016 წლიდან - მონაცემები ქვეყნდება შემადგენელი კომპონენტების მიხედვით (სააქციო კაპიტალი, რეინვესტიცია და სავალო ვალდებულებები). შესაბამისი მაჩვენებლის დინამიკური მწკრივები ხელმისაწვდომია 2013 წლიდან. 2018 წლის მარტიდან საქსტატმა დაიწყო პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მდგომარეობის ამსახველი მონაცემების გამოქვეყნება ინტეგრირებული ფორმატით, რაც ოპერაციებთან ერთად ითვალისწინებს ნაშთების ასახვას (დინამიკური მწკრივები ხელმისაწვდომია 2016 წლიდან).

წინასწარი მონაცემების გამოქვეყნება წარმოებს ყოველკვარტალურად საანგარიშო პერიოდის დასრულებიდან 70-ე დღეს. ოთხი კვარტალის შეჯამებით მიიღება წინასწარი წლიური მონაცემები, რომლის დაზუსტებაც წარმოებს წლიური გამოკვლევის მონაცემების საფუძველზე მომდევნო წლის 15 აგვისტოს.

დაზუსტებული მონაცემები ყოველთვის განსხვავებულია წინასწარისგან. ამის ერთ-ერთი ყველაზე მთავარი მიზეზი ისაა, რომ საწარმოები წელიწადში ერთხელ წარმოგვიდგენენ დაზუსტებული მოგება-ზარალის მაჩვენებლებს.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მაჩვენებელმა შეიძლება მიიღოს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მნიშვნელობა, რომლის მიზეზი შეიძლება იყოს:

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

- სააქციო/საწესდებო კაპიტალის ზრდა ან შემცირება;
- საწარმოს მიერ მოგების ან ზარალის მიღება;
- არარეზიდენტი პირდაპირი ინვესტორისგან სესხის მიღება ან მისი დაფარვა;
- არარეზიდენტი სუბიექტის მიერ რეზიდენტისგან საწარმოს წილის შეძენა ან პირიქით, რეზიდენტის მიერ არარეზიდენტისგან წილის გამოსყიდვა;
- დივიდენდების გაცემა.

რადგან FDI ფინანსური კატეგორიაა და არ წარმოადგენს ინვესტიციას განხორციელებულ მხოლოდ ფიქსირებულ აქტივებში, მისი დადებითი და უარყოფითი მნიშვნელობაც საერთაშორისო მეთოდოლოგიურ ჩარჩოებში და სტანდარტებში თავსდება.

შენიშვნა: დეტალური მეთოდოლოგია იხილეთ შემდეგ ბმულზე

საკონტაქტო პირი:

მაკა კალანდარიშვილი, ტელ.: (+995 32) 236 72 10 (300). E-mail: mkalandarishvili@geostat.ge